

SAMASSA PÖYDÄSSÄ

- vinkkejä monikulttuuriseen kohtaamiseen

monita

MONIKULTTUURISET TAITEEN TOIMIJAT
ARTISTS FROM MANY CULTURES

SAMASSA PÖYDÄSSÄ - vinkkejä monikulttuuriseen kohtaamiseen

Miksi tehdä yhteistyötä yli kulttuurirajojen?

Suomi on muuttunut ja muuttuu, ja me kaikki voimme tehdä sen viihtyisämmäksi. Uussuomalaisten ihmisten määrä maassamme kasvaa, joskin hitaasti, ja meillä kaikilla on sekä annettavaa että saatavaa: voimme tarjota tukea, löytää iloa, oppia, saada ystävyyttä, välittää tietoja ja taitoja.

Teresita Ruutu, Turun martat ja filippiiniläiset herkut

Miksi martat tekevät monikulttuurista yhteistyötä?

Yhteistyö yli kulttuurirajojen antaa sisältöä ja elämyksiä paitsi yksilöiden myös yhdistyksen ohjelmaan. Se avartaa näkökulmia - ja tuo uusia jäseniä. Martat ovat oivallisia sillanrakentajia uus- ja kantasuomalaisten välillä, koska meillä on ainutlaatuisia vahvuuksia.

Olemme koko maan kattava verkosto. Siellä missä on uussuomalaisia, on myös marittoja.

Olemme toimijoita, emme teoreetikkoja. Toimintamme keskiössä on koti, keittiö, puutarha, perhe, arki ja juhla. Nämä kiinnostavat naisia yli kulttuurirajojen, eikä niistä nauttiminen ja oppiminen vaadi täydellistä kielitaitoa.

Meillä on pitkät perinteet naisten yhdistystoiminnassa. Martoissa on helppo järjestää turvallisia kohtaamisia niillekin naisille, joiden kulttuurissa miesten ja naisten elämämpiirit ovat enemmän erillään kuin Suomessa yleensä.

Martat ovat kulttuurin harrastajia ja uteliaita näkemään ja kokeilemaan uutta. Uussuomalaisilla on hallussaan paljon sellaisia arjen ja käden taitoja ja oman kulttuurin osaamista, jotka eivät helposti pääse Suomessa esille mutta joista marttayhdistyksessä voisi olla iloa.

Monilla maritoilla on omaa tai omien vanhempien käytännön kokemusta maassamuutosta dramaattisissakin oloissa. Marttoihin luotetaan ja maritojen näkemyksiä arvostetaan. Se miten me suhtaudumme oman alueemme muualta tulleisiin - kantasuomalaisiin ja uussuomalaisiin - merkitsee hyvin paljon ihmisten hyvinvoinnille ja uusien ihmisten kotoutumiselle.

Vuonna 2006

Suomesta muutti pois
11 988 henkilöä

Suomeen muutti
22 032 henkilöä

Suomi otti vastaan
1142 pakolaista.

Suomessa asui vakinaisesti
121 700 ulkomaalaista.

Suomen kansalaisuuden sai
3796 ulkomaalaista.

(Lähde: Työministeriö)

*Länsiafrikkalainen YamYam-juhla
Stoa Itä-Helsingin kulttuurikeskuksessa*

Samassa pöydässä

Samassa pöydässä -vihkosen on koottu vinkkejä, jotka on huomattu käytännössä toimiviksi Kassandray:n ja Marttaliiton yhteistyössä hankkeen MONITA - monikulttuuriset taiteentoimijat aikana vuosina 2005-07. Kaikkia vinkkejä ei tarvitse ottaa huomioon kaikissa tilanteissa. Mukana on myös seikkoja, jotka on hyvä huomioida muissakin järjestelyissä kuin monikulttuurisessa yhteistyössä. Poimikaa tietoa, joka teitä koskettaa, ja säästää vihkonen yhdistyksen arkistossa tulevaisuutta varten.

Kenenkään ei ole syytä tehdä yli omien voimiensa ja mahdollisuuksiensa. Maailmaa ei paranneta kerralla vaan pienissä paloissa. Joskus voi olla tärkeintä saattaa yksi ainoa uussuomalainen oman yhdistyksen piiriin ja auttaa häntä kaikessa rauhassa tulemaan tutuksi ihmisten ja yhdistystoiminnan kanssa. Yhden ihmisen elämään sillä voi olla suuri vaikutus, eikä tuotantoaikatauluja tai budjetteja tarvitse miettiä.

Mutta jos intoa ja resursseja on, voidaan yleisötilaisuuden avulla saada monia laineita lähtemään moneen suuntaan. Yleisötilaisuuden ei tarvitse olla perinteinen. Silloinkin voidaan tehdä yhdessä: tanssia, laulaa, syödä, kertoa. Taide ja ruoka ovat helppoja ja hyviä sillanrakentajia.

Taidelauantai-tapahtuma Lahdessa

MITEN PÄÄSTÄ ALKUUN?

Monikulttuurista yhteistyötä käynnistettäessä kannattaa ensimmäiseksi miettiä, mikä on tavoite. Keitä halutaan kohdata? Onko tapahtuma kerta-luonteinen vai järjestetäänkö yhdessä usean kerran ruokakurssi tai muu tapahtumasarja? Mitä kukin voi oppia ja mitä opettaa?

Voi olla hyvä aloittaa oman yhdistyksen monikulttuurisella marhtaillalla. Vai kutsutaanko naapuriyhdistys mukaan? Kun kokemusta karttuu, seuraava askel voi olla suurelle yleisölle avoin monikulttuurinen tapahtumapäivä omalla paikkakunnalla.

Esimerkkejä:

Sadonkorjuuilta oman alueen uussuomalaisten perheiden kanssa: Jokainen tuo yhden sadonkorjuuruuan ja reseptit jaetaan illan mittaan osallistujille.

Sieni- tai marjaretki yhteistyössä kansainvälisen kohtaamispaikan kanssa: Sienimartta neuvoo kädestä pitäen muutaman varman lajikkeen ja seuraavalle päivälle suunnitellaan sieniruokakurssi, jossa reseptejä kokeillaan käytännössä.

Osaavalta uussuomalaiselta tilataan yhden tai useamman kerran **tanssi-, tai ruokakurssi tai luento** omalle yhdistykselle.

Martat tutuiksi -ilta vastaanottokeskuksessa tai kansainvälisessä kohtaamispaikassa. Tavoitteena toiminnan esittely, yhteistyön ideoiminen sekä jäsenhankinta.

4 *Monitan kouluttaja-taiteilija Aki Suzuki*

MUISTILISTA TAPAHTUMAN JÄRJESTÄJILLE

Kohderyhmä

- Miettikää, ketkä kuuluvat kohderyhmään. Uus-suomalaiset? Tietty kulttuuriyryhmä? Kantasuomalaiset? Kaikki?
- Hoitakaa tiedotus ja muut järjestelyt kunkin kohderyhmän mukaisesti. Parhaiten onnistutaan, jos kohderyhmään kuuluvia henkilöitä saadaan mukaan vastuullisiin tehtäviin jo suunnitteluvaiheessa.
- Ihmiset, jotka kokevat tapahtuman olevan heidän omansa, tuovat sinne ystäviään ja kantavat vastuuta siitä, että tieto kulkee "puskaradion" kautta.

Keskeisintä on saada kiinnostuneita ihmisiä yhteistyöhön ja nauttimaan sen hedelmistä. Suomalainen uskoo sen minkä lukee: lehdestä, sähköpostiviestistä, yhdistyksen infokirjeestä. Kaikissa kulttuureissa ei toimita samoin. Joudutte miettimään, missä paikkakunnallanne voitte kutsua ihmisiä yhteistyöhön kasvokkain. Suomen kielen kursilla? Päiväkodissa? Etnisessä ravintolassa? Kohtaamispaikassa? Asukastalossa? Selvittäkää mikä kahvila, ravintola, kokoontumispaikka, on suosituin. Tunnette itse oman ympäristönne parhaiten, keksikää omat kanavanne!

Kun löydätte tietyn ryhmän avainhenkilöt ja saatte heidät innostumaan, olette jo pitkällä.

Ajankohta

- Miettikää, mikä on sopivin ajankohta kohde-ryhmän, esiintyjien ja järjestäjien kannalta ja minä vuodenaikana, kuukautena, viikonpäivänä ja kellonaikana haluatte tilaisuuden järjestää.

Jos halutaan tavoittaa työikäiset ihmiset, iltana tai viikonloppu on paras.

Toivotaanko paikalle ihmisiä, jotka eivät ole tottuneet liikkumaan ulkona iltana? Voitteko hakea kotoa henkilön, joka ei voi tai osaa liikkua itsenäisesti?

Paikka

- Mikä on paras paikka saavutettavuuden ja toiminnan kannalta?
- Mikä on paikan ilme ja maine? Tulevatko ihmiset sinne mielellään?
- Jos ette tunne tilaa ennestään, ottakaa aina olosuhteet selvillä etukäteen. Onko näyttämöä, moniko mahtuu istumaan? Tarvitaanko pukuhuoneita? Löytyykö tarvittavaa tekniikkaa? Minkä kokoinen keittiö ja mitä varusteita on valmiina? Onko talon puolesta mahdollista saada avustavaa henkilökuntaa?

Jos tilaisuus on markkinoitu ja suunnattu vain naisille, kunnioittakaa sovittuja rajoja. Huolehtikaa, että esim. keittiötilat ovat sovittuun aikaan vain naisryhmän käytössä.

Nimi

- Keksikää tapahtumalle vetävä nimi.
- Monikulttuuristen tapahtumien kohdalla on syytä miettiä tarkkaan sanavalintoja. Kiinnostaako vai karkottaako sana "maahanmuuttaja" kohdeyleisönne? Entä "monikulttuurisuus"? Kuulostaisiko muotoilu "sillat yli kulttuurirajojen" kutsuvallalta?

Nimen ei tarvitse kertoa kaikkea, sen tulee antaa suunta ja herättää kiinnostusta.

Millä kielellä?

Kun yhteistä äidinkieltä ei ole, tarvitaan vähän enemmän yritystä ja mielikuvitusta, jotta asiat sujuvat. Marttayhdistykset toimivat suomen kielellä ja yhdistykseen kutsuttu uussuomalainen vieras hyötyy eniten, jos hänelle puhutaan suomen yleiskieltä rauhallisesti. Jos käytettävissä on henkilö, joka puhuu samaa kieltä vieraan tai tapahtumaan kutsuttavan esiintyjän kanssa, voi olla hyvä varmistaa tulkin välityksellä oleelliset asiat: aikataulut, paikat, tehtävänjaot. Kielitaidon puutetta ei pidä murehtia. Se ei ole este yhteistyön tekemiselle ja yhdessä viihtymiselle. Mitä enemmän yhdessä toimitaan, sitä vähemmän on tarpeen selittää erikseen sanoilla.

Budjetti

- Tehkää arvio tuloista ja menoista. Miten tapahtuma rahoitetaan? Käytetäänkö yhdistyksen rahoja? Löytyykö yhteistyökumppaneita? Peritäänkö maksua koko tapahtumasta tai sen osasta, kuten ruuasta?
- Liian korkea hinta voi estää kohderyhmää osallistumasta. Joskus ilmaisuus vie uskottavuutta. Jos tilaisuus on ilmainen, tehkää siitä markkinointivaltti.
- Tehkää osallistujille selväksi, onko kysymyksessä talkootyö. Miettikää ja kertokaa, mitä talkoolaiset voivat saada mukanaolosta irti. Kontakteja, työtodistuksen, julkisuutta? Olkaa realistisia lupauksissa. Onko talkoolaisia mahdollista muistaa esim. ruualla tapahtumapäivänä?
- Vaikka olette säästäväisiä, älkää säästäkö väärässä paikassa. Joskus on tärkeää hankkia aterian raaka-aineet erikoisliikkeestä tai laittaa maksullinen ilmoitus lehteen.

Yhteistyökumppanit

- Kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Neuvotelkaa sopivien tahojen kanssa yhteistyöstä. Paikkakunnalla on jo varmasti henkilöitä, jotka ovat työnsä puolesta tekemisissä monikulttuurisuuden kanssa. Hyödyntäkää sitä kokemusta, joka muilla jo on. Liittäytykää yhteen.
- Tehkää selkeä työnjako kumppaneiden kanssa. On syytä kertoa selkeästi kaikille osapuolille, mitä yhdistyksenne itse tekee tilaisuuden eteen. Järjestäjän työnkuvan laajuus ei ole ulkopuoliselle itsestään selvä.
- Osallistujien on hyvä tietää myös, mitä on yritetty tehdä, vaikka siinä ei olisi onnistuttu, esimerkiksi yritykset saada rahoitusta tai yritykset kutsua media paikalle.
- Tehkää taloustilanne selväksi kaikille osapuolille.

Aikataulut ja vastuu

- Tehkää suunnittelun käynnistyessä kirjallinen aikataulu, johon merkitään palaverit, harjoitukset, tiedottaminen.
- Kirjatkaa myös kuka vastaa mistäkin ja kerätkää kaikkien yhteystiedot samaan luetteloon.

Tiedotus

- Miten tapahtumaa markkinoidaan, millä houkutteellaan ihmiset paikalle, mitä kanavia käytetään? Lähetetäänkö ennakkotietoa lehdistön lisäksi yksityisille ihmisille ja jos, niin kenelle? Onko varaa ja syytä lehti-ilmoituksiin?
- Minkä kanavien kautta houkutteellaan uussuomalaisia? He eivät yleensä lue suomalaisia sanomalehtiä.
- Kutsukaa paikallislehti tekemään juttua. Saatte julkisuutta samanaikaisesti sekä yhdistykselle että maahanmuuttajien osaamiselle.
- Martat -lehti julkaisee yhdistysten omia valokuvia ja kertomuksia tapahtumista. Lehden isot jutut kirjoittaa toimittaja. Jos toivotte toimittajaa paikalle, olkaa ajoissa yhteydessä toimitukseen, jo silloin, kun ryhdytte suunnittelemaan tilaisuutta.

Yhteydenpito esiintyjiin ja muihin osallistujiin

- Ilmoittakaa riittävän selkeästi ja monta kertaa tapaamisista ja harjoituksista. Pitäkää osallistujat kaikin tavoin ajan tasalla tapahtuman järjestelyistä.
- Suomessa on totuttu hoitamaan tiedotusta ja yhteydenpitoa sähköpostitse; kaikille se ei ole luonteva vaihtoehto. Ennen harjoituksia, kokouksia ja itse esitystä on henkilökohtainen puhelu osallistujille paras keino.

Suunnittelukokoukset ja harjoitukset

- Huolehtikaa siitä, että kaikki halukkaat, myös ujoimmat tai suomea hitaimmin puhuvat, pääsevät ääneen.
- Ilmoittakaa selkeästi vastuut. Myös käskyt voidaan jakaa kunnioittavasti.
- Onko ohjelmassa tanssia? Muita yleisöesityksiä? Muutama harjoituskerta pitäisi olla varsinaisessa esiintymispaikassa.
- Harjoituksiin tai tapaamisiin tuleminen edellyttää osallistujalta aina henkilökohtaiseen elämään liittyviä järjestelyitä. Onko mahdollista järjestää lastenhoito tapaamisten ajaksi? Voidaanko auttaa kuljetuksissa?
- Järjestetäänkö näyttely, työpajoja, seminaari, ruokailua yms? Kuka vastaa visuaalisesta ilmeestä? Jokaiselle osiolla kannattaa varata aikaa ja nimetä vastuuhenkilö.

Ruoka

- Ruoka näyttelee marttatapahtumissa tärkeää osaa. Ruoka yhdistää ja joskus erottaa. Mikä rooli ruualla on tilaisuudessanne? Myydäänkö sitä kulujen kattamiseksi? Jaetaanko reseptejä? Opetetaanko uussuomalaisille suomalainen resepti vai päinvastoin vai sekä että?
- Jos ruokaa tarjotaan kaikille osallistujille, miten ennakoitte yleisömäärän?
- Vaikka ruoka tehtäisiin yhdessä oppien, voi jonkin verran ennakoivalteluja tehdä etukäteen. Jos kokkaatte ruokaa uussuomalaisen johdolla, kysykää aina arvio valmistumisajasta. Useimmissa maissa pikaruokaa ja pikareseptejä ei tunneta! Ruuan arvo tulee siitä, että se tehdään huolella ja rakkaudella, mutta onko se otettu huomioon tilaisuuden aika-aulussa?
- Tehkää sekä kokeille että yleisölle selväksi, onko tarkoitus tarjota kokonainen ateria vai antaa vähän maistiaisia. Kaikkea ei tarvitse olla valtavia määriä, jos kyseessä on tutustuminen uuteen makumaailmaan.
- Kuka maksaa raaka-aineet?
- Tarvitseeko tilaisuuden kokki auttavia käsiä keittiöön ennen tilaisuutta tai sen aikana?

Uskontoon ja elämänsäntömykseen liittyviä ruokavaliota ei kannata ujustella. Niistä voi kysyä reilusti, jotta kaikille osallistujille on jotain sopivaa tarjolla.

Ramadan-kuukausi rajoittaa ruokajuhlien järjestämistä päiväsaikaan. Ramadanin ajankohta vaihtuu vuosittain. Sen voi tarkistaa tutulta muslimilta, islamilaisesta seurakunnasta tai internetistä.

Tapahtumapäivänä

- Tehkää tapahtuman kulusta aikataulu, johon on merkitty toimenpiteiden ja ohjelmanumeroiden järjestys ja kuka tekee mitä: esiintyjät, puhujat, valot, musiikki ja muut yksityiskohdat.
- Jos tapahtuma levittäytyy eri huoneisiin, on opastuksen oltava selkeää.
- Talkooväkeä ei tarvita ainoastaan esiintymään tai ruuanvalmistukseen. On hyvä muistaa myös mahdollinen narikka, lipunmyynti jne. Avustajienkin on tärkeä tuntea kaikki tapahtumapaikat, niin että he osaavat tarvittaessa neuvoa yleisöä.
- Aina tulee yllätyksiä. Entä jos tulee peruutuksia? Miettikää vaihtoehtoisia toteutustapoja! Suunnitelma B on syytä varastoida takataskuun.

Tapahtuman jälkeen

- Palautteen keruu: Kerätäänkö palautteita paikan päällä vai jälkikäteen, kirjallisesti vai suullisesti? Joka tapauksessa palautteen saaminen on tärkeää, jotta saadaan oppia jatkoa varten.
- Yleisömäärän laskeminen: Laske tai arvioi, kuinka paljon yleisöä oli paikalla.
- Budjettiseuranta: Tee laskelmat siitä, mitä tapahtuma maksoi ja mitä se tuotti.
- Kiitosviesti: Kiitos ilahduttaa aina. Kaikki tilaisuuden järjestäjät ovat kiitoksensa ansainneet. Älkää unohtako oman yhdistyksenne jäseniä kiitosviestien listalta.
- Muistio: Yhdistys oppii kokemuksestaan, jos myöhemminkin toimintaan mukaan tuleville jää luettavaksi muistio tapahtuman eri vaiheista. Onnistumisia ja epäonnistumisia kannattaa arvioida rehellisesti.

**ONNEA
MATKAAN!**

Kolumbiasta

Äyriäispata Tyynenmeren rannikolta

Vettä

- 500 g katkarapuja
- 500 g kalaa (esim. lohta)
- 2 kalaliemikuutiota
- 3 sellerin vartta
- 250 g raastettua porkkanaa
- 2 punaista paprikaa
- 250 g tomaattimurskaa
- 250 g kookosmaitoa
- timjampia, oreganoa, pippuria, suolaa

Leikkaa vihannekset pieniksi kuutioiksi. Kiehauta vesi (n. 1 litra) ja lisää kaksi kalaliemikuutiota. Lisää veteen kala. Kun kala on kypsää, poista se kattilasta. Lisää kalaliemeen vihannekset, tomaattimurska sekä mausteet. Keitä seosta 15-20 minuuttia keskilämmöllä. Lisää joukkoon kookosmaito. Lisää kattilaan kypsä kala sekä katkaravut ja anna vielä kiehua hetken. Katkaravut eivät saa kiehua yli 7 minuuttia.

Resepin antoi Pilar Valdivia

Nigeriasta

Paistettu banaani

ruokabanaani
suolaa
maissiöljyä

Poista ruokabanaanista sen päät. Halkaise banaani pituussuunnassa. Kuori banaanin puolikkaat. Leikkaa banaani viistoiksi viipaleiksi. Ripottele pinnalle suolaa. Paista viipaleet maissiöljyssä molemmin puolin. Älä käytä liian kuumaa keittolevyä, sillä viipaleet palavat helposti.

Kookoskermariisi

sipuli
basmatiriisi
vesi
kookoskerma
suola

Kuullota viipaloidut sipulit kattilassa. Kun sipulit ovat saaneet hieman väriä, lisää basmatiriisi. Sekoita muutama sekunti ja lisää vesi. Anna kiehua 10-15 minuuttia, lisää sitten kookoskerma sekä suola.

Kookoskermainen tomaattisienikastike

2 sipulia
2 valkosipulin kynttä
tomaatteja
laakerinlehti
soijakastiketta
kasvisliemikuutio
suolaa
maissiöljyä
currya
tuoretta basilikaa
sieniä
1 dl kookoskermaa tai -maitoa

Kuullota paloitellut sipulit ja valkosipulin kynnet pannulla maissiöljyssä. Lisää murskatut tomaatit. Lisää soijakastiketta ja laakerinlehti makua antamaan. Lisää myös hieman vettä ja kasvisliemikuutio, currya sekä tuoretta basilikaa. Paista sienet erikseen ja lisää ne pannuun viimeiseksi kookoskerman kera.

KASSANDRA ry hallinnoi vuosina 2005-2007 ESR-rahoitteista EQUAL-hanketta **Monita – monikulttuuriset taiteentoimijat**. Monitan kumppaneita olivat Marttaliiton ja Kassandran lisäksi Stoa – Itä-Helsingin kulttuurikeskus, Suomen teatterikorkeakoulun Tanssi- ja teatteripedagogiikan laitos ja Tuotantoyhtiö Silva Mysterium.

MARTTALIITON keskeinen toiminta Monitassa oli *Taidelauantai-tapahtumien* järjestäminen. Taidelauantait toivat monella paikkakunnalla yhteen eritaustaisia ihmisiä tanssimaan, laulamaan, valmistamaan ruokia ja nauttimaan niistä. Parasta Monitassa oli kumppaneiden välinen yhteistyö. Tapahtui rajanylityksiä moneen suuntaan. Kaksi marttaa osallistui Teatterikorkeakoulun Tanssi- ja teatteripedagogiikan laitoksen esitykseen *Louhi Louhemi... Kalevalan äidit*, joka nähtiin Stoa –Itä-Helsingin kulttuurikeskuksessa. Marttaliitto ja Cassandra järjestivät keväällä 2007 Villa Salinissa Helsingissä yhteisen koulutusviikonlopun *Samassa pöydässä*, johon osallistui kolmetoista marttaa ja jonka keskusteluiden inspiroimana tämäkin kirjanen syntyi.

KASSANDRA järjestää jatkuvasti taidetyöpajoja lapsille, koululaisille, teini-ikäisille tytöille ja naisille, välittää taideohjelmia ja luentoja sekä tuottaa koulutusta, teatteriesityksiä ja tapahtumia, joissa uus- ja kantasuomalaiset ihmiset kohtaavat toisensa tasaveroisina. KASSANDRAN YSTÄVÄT ry tukee Kassandran teatteri- ja muita taidetyötä.

KASSANDRA RY

Museokatu 34
00100 Helsinki
puh. 09 6841 420
www.kassandra.fi
www.kassandra.fi/monita
kassandra@kassandra.fi

MARTTALIITTO ry

Uudenmaankatu 24 A
00120 Helsinki
puh. (09) 618 7411
www.martat.fi
martat@martat.fi

Kuulemme mielellämme kokemuksianne ja palautetta tämän vihkosien sisällöstä.

Martat

monita

MONIKULTTUURISET TAITEENTOIMIJAT
ARTISTS FROM MANY CULTURES

kassandra

Monitan kumppanit ovat:

- Kassandra ry
- Marttaliitto ry
- Stoa Itä-Helsingin kulttuurikeskus
- Teatterikorkeakoulun tanssi- ja teatteripedagogiikan laitos
- Tuotantoyhtiö Silva Mysterium